Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

1. august 2025 *

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Õigusalane koostöö kriminaalasjades – Direktiiv (EL) 2016/343 – Artikkel 6 – Süüdistatava süü tõendamise koormis – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 teine lõik – Õigus pöörduda sõltumatusse ja erapooletusse kohtusse – Süüdistus, millest prokuratuur kohtuistungil osaliselt loobus – Kohtu kohustus teha kohtuotsus süüdistusakti nende osade kohta, millest kohtuistungil loobuti

Kohtuasjas C-404/24 [Dimnev] [i],

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sofiyski gradski sadi (Sofia linnakohus, Bulgaaria) 10. juuni 2024. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. juunil 2024, kriminaalasjas järgmise isiku suhtes:

KP,

menetluses osales:

Sofiyska gradska prokuratura,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president C. Lycourgos (ettekandja), kohtunikud S. Rodin, N. Piçarra, O. Spineanu-Matei ja N. Fenger,

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– KP, esindaja: *advokat* D. L. Kamenova,

– Madalmaade valitsus, esindajad: M. Bulterman ja C. Schillemans,

– Euroopa Komisjon, esindajad: M. Wasmeier ja I. Zaloguin,

* Kohtumenetluse keel: bulgaaria.

[i] Kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta direktiivi (EL) 2016/343, millega tugevdatakse süütuse presumptsiooni teatavaid aspekte ja õigust viibida kriminaalmenetluses kohtulikul arutelul (ELT 2016, L 65, lk 1), artikli 6 lõike 1 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 47 teise lõigu tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud kriminaalmenetluses, mida alustati KP suhtes, keda süüdistatakse narkootiliste ainete valdamises ja edasiandmises.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 2016/343 põhjendustes 22 ja 23 on märgitud:

„(22) Kahtlustatava ja süüdistatava süü tõendamise kohustus lasub süüdistajal ja iga kõrvaldamata kahtlus tõlgendatakse kahtlustatava või süüdistatava kasuks. Kui tõendamiskoormis ümber pööratakse (süüdistuselt kaitsele), rikutaks süütuse presumptsiooni, ilma et see piiraks kohtu volitusi tuvastada asjaolusid, kohtusüsteemi sõltumatust kahtlustatava või süüdistatava süü hindamisel ning kahtlustatava või süüdistatava kriminaalvastutust puudutavate faktiliste või õiguslike eelduste kasutamist. Sellised eeldused peaksid jääma mõistlikkuse piiridesse, võttes arvesse asjaolude kaalukust ja säilitades kaitseõiguse, ning kasutatavad vahendid peaksid olema mõistlikult proportsionaalsed soovitava õiguspärase eesmärgi suhtes. Selliseid eeldusi peaks olema võimalik ümber lükata, igal juhul tuleks neid kasutada üksnes juhul, kui järgitakse kaitseõigust.

(23) Eri liikmesriikides ei ole süüstavate ja süüst vabastavate tõendite otsimine mitte ainult süüdistaja, vaid ka kohtunike ja pädevate kohtute ülesanne. Liikmesriigid, kus ei kasutata võistlevat süsteemi, peaksid võima säilitada oma kehtiva süsteemi tingimusel, et see vastab käesolevale direktiivile ning muudele asjakohastele liidu ja rahvusvahelise õiguse sätetele.“

4 Direktiivi artikkel 3 „Süütuse presumptsioon“ on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid tagavad, et kahtlustatavat ja süüdistatavat peetakse süütuks seni, kuni tema süüd ei ole seaduse kohaselt tõendatud.“

5 Direktiivi artiklis 6 „Tõendamiskohustus“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et kahtlustatava ja süüdistatava süü tõendamise kohustus lasub süüdistajal. See ei mõjuta kohtuniku või pädeva kohtu võimalikku kohustust otsida nii süüstavaid

kui ka süüst vabastavaid tõendeid ega kaitse õigust esitada tõendeid kooskõlas liikmesriigi õigusega.

2. Liikmesriigid tagavad, et mis tahes kahtlust süü küsimuses tõlgendatakse kahtlustatava või süüdistatava kasuks, sealhulgas juhul, kui kohus hindab, kas asjaomane isik tuleks õigeks mõista.“

Bulgaaria õigus

6 Kriminaalmenetluse seadustiku (Nakazatelno-protsesualen kodeks) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „NPK“) artikli 14 lõikes 1 on sätestatud:

„Kohus teeb otsuse oma siseveendumuse põhjal […]“.

7 NPK artikli 27 lõige 1 näeb ette:

„Kui prokurör on esitanud kohtule süüdistusakti, alustab kohus menetlust ja teeb otsuse kohtuasja kõigis küsimustes.“

8 NPK artiklis 46 on sätestatud:

„(1) Prokurör esitab kriminaalasjas süüdistuse ja esindab seda.

(2) Lõike 1 kohaseid ülesandeid täites prokurör:

[…]

3. osaleb kohtumenetluses riikliku süüdistajana;

[…]“.

9 NPK artiklis 246 on sätestatud:

„(1) „Prokurör koostab süüdistusakti, kui ta on veendunud, et on olemas vajalikud tõendid, et saata süüdistusakt kohtusse […].

(2) Süüdistusakti faktiliste asjaolude osa sisaldab […] süüdistatava toime pannud kuriteo kirjeldust […].

(3) Süüdistusakti lõpposa sisaldab […] kuriteo õiguslik kvalifitseerimine […].

[…]“.

10 NPK artikkel 293 on sõnastatud järgmiselt:

„Prokuröri avaldus lõpetada kriminaalmenetlus või teha õigeksmõistev kohtuotsus ei vabasta kohut kohustusest teha otsus oma siseveendumuse põhjal.“

11 NPK artikli 301 lõikes 1 on sätestatud:

„Kohus hindab ja lahendab kohtuotsuse tegemisel järgmisi küsimusi:

1. kas tegu on toime pandud, kas selle pani toime süüdistatav ja kas see on toime pandud süüliselt;

2. kas tegu vastab kuriteokoosseisule ja kuidas tuleb see õiguslikult kvalifitseerida;

[…]“.

Menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimus

12 Sofiyska gradska prokuratura (Sofia linnaprokuratuur, Bulgaaria) esitas KP-le süüdistuse selles, et ta müüs 21. mail 2022 teisele isikule 0,67 grammi marihuaanat sisaldava kotikese ja hoidis edasiandmise eesmärgil kahes erinevas kohas veel kahte kotikest, mis sisaldasid 1,61 grammi ja 0,5 grammi marihuaanat.

13 Süüdistusaktis kvalifitseeris prokuratuur need kolm tegu karistusseadustiku (Nakazatelen kodeks) artikli 354a lõike 1 alusel esimese teo puhul narkootilise aine edasiandmiseks ja kahe ülejäänud teo puhul narkootilise aine valdamiseks edasiandmise eesmärgil. Need kolm süütegu liideti karistusseadustiku artikli 26 lõike 1 alusel üheks „korduvaks“ süüteoks, mille eest on ette nähtud kahe- kuni kaheksa-aastane vangistus ja rahaline karistus 5000 kuni 20 000 Bulgaaria leevi (BGN) (ligikaudu 2500 kuni 10 000 eurot).

14 Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus, Bulgaaria), kellele kohtuasi lahendamiseks anti ja kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus, menetles seda kohtuasja ja kuulas pooled kohtuistungil ära, järgides selle kohtu väitel võistlevuse põhimõtet ja kaitseõigusi. Sellega seoses teatas KP, et tema valduses oli kolm narkootilise aine kotikest isiklikuks kasutamiseks ja ta ei müünud neid.

15 Kohtuistungil leidis prokurör pärast tõendite kogumise etappi, et KP valdas kolme marihuaanakotikest isiklikuks tarbeks. Seetõttu loobus prokurör süüdistuse teatavatest osadest, nimelt mis käsitlevad esimese kotikese müümist teisele isikule ja kahe ülejäänud kotikese edasiandmise kavatsust. Seetõttu palus ta süüdistatava nende tegude osas õigeks mõista ja mõista ta süüdi karistusseadustiku artikli 354a lõikes 3 ette nähtud süüteos, nimelt narkootilise aine valdamises, mille eest on ette nähtud ühe- kuni kuueaastane vangistus ja rahaline karistus 2000 kuni 10 000 BGN (ligikaudu 1000 kuni 5000 eurot). KP advokaat nõudis omakorda süüdistatava õigeksmõistmist oluliste menetlusnormide rikkumise tõttu, mis pandi toime kriminaalasja kohtueelses menetluses tõendite kogumisel.

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus jagab prokuröri seisukohta, mis puudutab süüdistatava käitumist seoses teise ja kolmanda marihuaanakotikesega, kuid leiab kogutud tõendite kohta tehtud enda analüüsi põhjal, et KP käitumine seoses esimese kotikesega vastab karistusseadustiku artikli 354a lõikes 1 sätestatud süüteole, st narkootilise aine edasiandmine, kuna KP andis selle kotikese üle teisele isikule pärast seda, kui ta oli selle ostnud vastastikusel kokkuleppel ja jaganud temaga kulud. Seetõttu leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et selle süüteo eest tuleb teha süüdimõistev otsus.

17 Nimetatud kohus märgib, et Bulgaaria õigusnormid, täpsemalt NPK artikkel 293 võimaldavad sellist süüdimõistmist isegi prokuröri poolt kohtuistungil väljendatud arvamuse vastaselt. Nimelt esitab prokurör süüdistusaktis, mille ta saadab kriminaalkohtusse ja mida ta ei saa enam tagasi võtta, selle süüdistuse faktilise ja õigusliku raamistiku, mille alusel see kohus peab otsuse tegema, ilma et viimane saaks sellest raamistikust kõrvale kaldudes otsustada niisuguste asjaolude üle, mida seal ei ole mainitud. Kriminaalkohus peaks seega tegema otsuse süüdistusakti põhjendatuse kohta oma siseveendumuse põhjal, olemata seotud poolte argumentidega, ja võtma vajaduse korral omal algatusel kõik vajalikud meetmed selles aktis esitatud faktiliste asjaolude tuvastamiseks.

18 Selles kontekstis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas direktiivi 2016/343 artikli 6 lõike 1 esimene lause, mille kohaselt „kahtlustatava ja süüdistatava süü tõendamise kohustus lasub süüdistajal“, kohustab prokuröri lisaks süüdistust toetavate tõendite esitamisele ka kohtule teatama, et süü on tõendatud. Nimelt on selle kohtu arvates kaheldav, kas prokurör saab täita temal lasuvat tõendamiskoormist, kui ta kohtuistungil enam ei väida, et süüdistatav on süüdi.

19 Nimetatud kohus on seisukohal, et sellistel asjaoludel peab selle isiku süüd tõendama tingimata kohus. Seetõttu on tal tekkinud küsimus, kas kohus võib ise kontrollides omal algatusel tõendeid, millele on viidatud direktiivi 2016/343 artikli 6 lõike 1 teises lauses ning põhjendustes 22 ja 23 asuda seisukohale, et see süü on tõendatud.

20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab samuti, et lisaks sellele direktiivile on põhikohtuasjas käsitletava olukorra suhtes kohaldatav nõukogu 25. oktoobri 2004. aasta raamotsus 2004/757/JSK, millega kehtestatakse miinimumeeskirjad ebaseadusliku uimastiäri kuriteokoosseisu ja karistuste kohta (ELT 2004, L 335, lk 8), mistõttu kuulub see olukord harta kohaldamisalasse, mis on määratletud harta artikli 51 lõikes 1.

21 Järelikult, kuna täidetud peavad olema „erapooletu kohtu“ nõuded harta artikli 47 teise lõigu tähenduses, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas erapooletuks võib pidada kohut, kes prokuröri ja kaitsja ühisest seisukohast kõrvale kaldudes tõendab ise süüdistatava süüd, asendades süüdistuse teatavate asjaolude osas seega prokuröri.

22 Sellega seoses leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhikohtuasjas käsitletav olukord erineb olukorrast, mida analüüsiti 9. novembri 2023. aasta kohtuotsuses BK (rikkumise ümberkvalifitseerimine) (C-175/22, EU:C:2023:844, punktid 55–57), milles Euroopa Kohus leidis, et tegemist on erapooletu kohtuga. Ta tuletab meelde, et põhikohtuasjas märkis prokurör selgelt, et ta loobub süüdistusest teatavate asjaolude osas, sealhulgas teatavate faktiliste asjaolude osas, samas kui nimetatud kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjas oli vaidluse all üksnes faktiliste asjaolude ümberkvalifitseerimine, mille kohta prokurör avaldust ei teinud.

23 Lõpuks tuleb nii direktiivi 2016/343 põhjenduses 23 mainitud „rahvusvahelise õiguse“ kui ka harta artikli 52 lõike 3 tõttu arvesse võtta Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“).

24 Euroopa Inimõiguste Kohus on aga oma 20. septembri 2016. aasta kohtuotsuses Karelin *vs.* Venemaa (CE:ECHR:2016:0920JUD000092608) ja 8. oktoobri 2019. aasta kohtuotsuses Korneyeva *vs.* Venemaa (CE:ECHR:2019:1008JUD007205117) otsustanud, et kohus ei ole erapooletu, kui prokurör puudus kohtulikult arutamiselt, mille käigus uuriti uusi tõendeid. Esimeses nimetatud kohtuotsuses ja 6. märtsi 2018. aasta kohtuotsuses Mikhaylova *vs.* Ukraina

(CE:ECHR:2018:0306JUD001064408) otsustas Euroopa Inimõiguste Kohus samuti, et kohus ei ole erapooletu, kui ta teeb süüdimõistva kohtuotsuse ilma prokuröri kohalviibimiseta, kandes sellega süüdistatava süü tõendamise koormist. Sellest tuleneb, et kohus võtab endale süüdistuse esindamise ülesande just siis, kui ta selle isiku süüdi mõistab, samas kui kohtuistungil osalenud prokurör on loobunud süüdistusest teatavate asjaolude osas.

25 Neil asjaoludel otsustas Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas direktiivi [2016/343] artikli 6 lõikega 1 koostoimes põhjendustega 22 ja 23 ning harta artikli 47 teise lõiguga on vastuolus riigisisene seadus, mis näeb ette, et prokuröri avaldus süüdistusest loobumise kohta ei vabasta kohut asjas sisulise otsuse tegemise kohustusest, millest tulenevalt teeb kohus süüdimõistva otsuse süüdistuse sellise osa kohta, millest prokurör on loobunud?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

26 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2016/343 artikli 6 lõiget 1 ja harta artikli 47 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt peab kriminaalkohus tegema süüdistusakti kohta otsuse oma siseveendumuse põhjal, kuigi prokurör, kes on kohtuistungil esitanud tõendid, mis võimaldavad viimati nimetatud kohtu hinnangul süüdistatavat selles süüdistusaktis nimetatud süütegudes süüdi mõista, palub pärast nende tõendite esitamist selle isiku seoses teatavate süüdistusaktis nimetatud tegudega õigeks mõista või mõista ta süüdi kergemas süüteos.

27 Esimesena tuleb märkida, et direktiivi 2016/343 eesmärk on kehtestada vaid ühised miinimumnormid ning järelikult ei ühtlusta see kriminaalmenetlust ammendavalt (8. juuni 2023. aasta kohtuotsus VB (tagaselja süüdi mõistetud isiku teavitamine), C-430/22 ja C-468/22, EU:C:2023:458, punkt 29 ning seal viidatud kohtupraktika). Arvestades selle direktiiviga läbi viidud ühtlustamise piiratud ulatust, kuuluvad direktiiviga reguleerimata küsimused riigisisese õiguse kohaldamisalasse (vt selle kohta 4. juuli 2024. aasta kohtuotsus FP jt (kohtuistung videokonverentsi teel), C-760/22, EU:C:2024:574, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Kõnealuse direktiivi artikli 6 eesmärk on reguleerida tõendamiskoormise jaotust selliste kohtulahendite tegemisel, milles otsustatakse süü küsimus (vt selle kohta 28. novembri 2019. aasta kohtuotsus Spetsializirana prokuratura, C-653/19 PPU, EU:C:2019:1024, punkt 33).

29 Direktiivi 2016/343 artikli 6 lõike 1 esimese lause kohaselt lasub kahtlustatava ja süüdistatava süü tõendamise kohustus süüdistajal. Euroopa Kohus on juba otsustanud, et nagu nähtub selle direktiivi põhjendusest 22, on direktiivi artikli 6 lõikega 1 vastuolus see, kui tõendamiskoormis pööratakse ümber süüdistuselt kaitsele (vt selle kohta 8. detsembri 2022. aasta kohtuotsus HYA jt (tunnistajate küsitlemise võimatus), C-348/21, EU:C:2022:965, punkt 32).

30 Sellest järeldub, et direktiivi 2016/343 artikli 6 lõike 1 esimese lause kohaselt peab süüdistuse põhjendamiseks tõendeid koguma süüdistaja ja esitama need pädevale kohtule.

31 Nagu tuleneb direktiivi 2016/343 artikli 6 lõike 1 teisest lausest, ei mõjuta selle lõike esimesest lausest tulenev kohustus kohtuniku või pädeva kohtu kohustust otsida nii süüstavaid kui ka süüst vabastavaid tõendeid.

32 Direktiivi 2016/343 põhjenduse 22 kohaselt ei mõjuta järeldus, et tõendamiskoormise ümber pööramine süüdistuselt kaitsele rikuks süütuse presumptsiooni, kohtu volitusi tuvastada asjaolusid, kohtusüsteemi sõltumatust kahtlustatava või süüdistatava süü hindamisel ning kahtlustatava või süüdistatava kriminaalvastutust puudutavate faktiliste või õiguslike eelduste kasutamist.

33 Sellest järeldub, et direktiivi 2016/343 artikli 6 lõikest 1 tulenev süüdistajal lasuv kohustus tõendada süüdistatava süüd ei takista riigisisestes õigusnormides selle ette nägemist, et kohtunik või pädev kohus peab sõltumatult hindama süüdistatava süüd pärast seda, kui ta on asjaoludest tulenevalt ise otsinud nii süüstavaid kui ka süüst vabastavaid tõendeid.

34 Seda enam on see nii siis, kui – nagu käesoleval juhul – kohtunik või pädev kohus hindab süüdistatava süüd prokuröri sellekohasest hinnangust sõltumata üksnes prokuröri ja kaitsja esitatud tõendite põhjal.

35 Eeltoodust tuleneb, et sellised riigisisesed õigusnormid ei ole direktiivi 2016/343 artikli 6 lõikega 1 vastuolus, isegi kui prokurör pärast selliste tõendite kohtuistungil esitamist palub teatavate süüdistusaktis nimetatud tegudega seoses süüdistatava õigeks mõista või mõista süüdi kergemas süüteos.

36 Teisena tuleb märkida, et harta artikli 51 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid liidu õiguse kohaldamise korral austama hartaga tagatud õigusi.

37 Sellega seoses on Euroopa Kohus otsustanud, et süütuse presumptsioon, millele on viidatud direktiivi 2016/343 põhjenduses 22 ja artiklis 6, eeldab, et kohtunik on süüdistatava kriminaalvastutust hinnates erapooletu ja eelarvamusvaba. Kohtute sõltumatus ja erapooletus on seega süütuse presumptsiooni tagamise põhitingimused (vt selle kohta 16. novembri 2021. aasta kohtuotsus Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim jt, C-748/19 – C-754/19, EU:C:2021:931, punkt 88).

38 Igaühe õigus asja arutamisele sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud kohtus on nende nõuete hulgas, mis tulenevad harta artikli 47 teise lõiguga tagatud põhiõigusest õiglasele kohtulikule arutamisele (vt selle kohta 29. juuli 2024. aasta kohtuotsus Breian, C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, punkt 80).

39 Seega tuleb kindlaks teha, kas harta artikli 47 teises lõigus ette nähtud sõltumatuse ja erapooletuse nõuetega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis võimaldavad kriminaalkohtul pärast kriminaalasja kohtulikku arutamist mõista süüdistatava süüdi süüdistusaktis nimetatud süüteos, isegi kui prokurör taotleb pärast kogutud tõendite esitamist selle isiku õigeksmõistmist või süüdimõistmist kergemas süüteos.

40 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on sõltumatuse nõudel kaks aspekti. Esimese, välise aspekti kohaselt eeldatakse, et asjasse puutuv organ täidab oma ülesandeid täiesti iseseisvalt, olemata kellegagi hierarhilises või alluvussuhtes ja saamata kelleltki korraldusi või juhiseid, olles seega kaitstud väljastpoolt lähtuva sekkumise või surve eest, mis võib vähendada selle organi liikmete otsustusvabadust ja mõjutada nende tehtavaid lahendeid (19. detsembri 2024. aasta kohtuotsus Vivacom Bulgaria, C-369/23, EU:C:2024:1043, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 Teine, sisemine aspekt on seotud erapooletuse mõistega ja selle eesmärk on võrdse distantsi säilitamine menetluse poolte ning huvidega, mis neist igaühel on menetluse eseme vastu. See aspekt eeldab, et peetakse kinni objektiivsusest ja vaidluse lahendamisel ei võeta arvesse ühtki huvi, mis ei ole rangelt seotud õigusnormi kohaldamisega (19. detsembri 2024. aasta kohtuotsus Vivacom Bulgaria, C-369/23, EU:C:2024:1043, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

42 Seega eeldavad liidu õigusega nõutavad sõltumatuse ja erapooletuse tagatised selliste õigusnormide olemasolu, mis võimaldavad kõrvaldada õigussubjektide mis tahes põhjendatud kahtluse muu hulgas selle suhtes, kas asjasse puutuv organ on vastanduvate huvide suhtes neutraalne (19. detsembri 2024. aasta kohtuotsus Vivacom Bulgaria, C-369/23, EU:C:2024:1043, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 Samas ei saa asuda seisukohale, et riigisisesed õigusnormid – mis kohustavad kriminaalkohut tegema süüdistusakti kohta otsuse oma siseveendumuse põhjal, olemata seotud prokuröri poolt kohtuistungil antud hinnangutega süüdistatava süü kohta – on nende nõuetega vastuolus. Nimelt ei sea sellised õigusnormid, mille eesmärk on tagada karistusõiguse täielik kohaldamine ja õigusrikkujate karistamine, kahtluse alla selle kohtu võrdset distantsi menetluse poolte ja nende vastavate huvide suhtes menetluse eseme vastu ega tekitada õigussubjektides selles osas põhjendatud kahtlust.

44 Kuna harta sisaldab EIÕKga tagatud õigustele vastavaid õigusi, on harta artikli 52 lõike 3 eesmärk tagada vajalik kooskõla hartas sätestatud õiguste ja nende vastavate õiguste vahel, mis on tagatud EIÕKga, ilma et sellega kahjustataks liidu õiguse autonoomiat. Selgitustes põhiõiguste harta kohta (ELT 2007, C 303, lk 17) on märgitud, et harta artikli 47 teine lõik vastab EIÕK artikli 6 lõikele 1. Euroopa Kohus peab seega veenduma, et tõlgendusega, mille ta käesolevas kohtuasjas annab, oleks tagatud kaitse sellisel tasemel, millega ei eirata EIÕK artikli 6 lõikega 1 – nii nagu Euroopa Inimõiguste Kohus on seda sätet tõlgendanud – tagatud kaitsetaset (19. detsembri 2024. aasta kohtuotsus Vivacom Bulgaria, C-369/23, EU:C:2024:1043, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

45 Eelotsusetaotluses on viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale, mille kohaselt on EIÕK artikli 6 lõikest 1 tuleneva erapooletuse nõudega vastuolus see, kui kriminaalkohtul lasub süüdistuse toetamise kohustus nii, et ta teeb siis, kui teatavatel asjaoludel on tema algatusel kogutud uued tõendid, süüdimõistva otsuse, kuigi prokurör ei viibinud kohtuistungil (EIK 20. septembri 2016. aasta kohtuotsus Karelin *vs.* Venemaa, CE:ECHR:2016:0920JUD000092608, punktid 73 ja 76, ning EIK 6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Mikhaylova *vs.* Ukraina, CE:ECHR:2018:0306JUD001064408, punkt 64).

46 See kohtupraktika ei ole käesolevas kohtuasjas siiski asjakohane. Nimelt ei puuduta eelotsuse küsimus uute tõendite kogumist asja lahendava kohtu algatusel kohtuistungil ilma prokuröri kohalviibimiseta ega ka kohtuistungi korraldamist ilma prokuröri kohalviibimiseta – asjaolud, mida see kohtupraktika puudutab –, vaid selle kohtu kohustust teha süüdistusakti kohta otsus oma siseveendumuse põhjal olukorras, kus prokurör osales kohtuistungil; selle olukorra ainus eripära seisneb selles, et kuigi kõik tõendid on kogutud, taotles prokurör seoses teatavate selles süüdistusaktis nimetatud tegudega süüdistatava õigeksmõistmist või süüdimõistmist kergemas kuriteos.

47 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2016/343 artikli 6 lõiget 1 ja harta artikli 47 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt peab kriminaalkohus tegema süüdistusakti kohta otsuse oma siseveendumuse põhjal, kuigi prokurör, kes on kohtuistungil esitanud tõendid, mis võimaldavad selle kohtu hinnangul süüdistatavat selles süüdistusaktis nimetatud süütegudes süüdi mõista, palub pärast nende tõendite esitamist selle isiku seoses teatavate süüdistusaktis nimetatud tegudega õigeks mõista või mõista ta süüdi kergemas süüteos.

Kohtukulud

48 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta direktiivi (EL) 2016/343, millega tugevdatakse süütuse presumptsiooni teatavaid aspekte ja õigust viibida kriminaalmenetluses kohtulikul arutelul, artikli 6 lõiget 1 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 teist lõiku

tuleb tõlgendada nii, et

nendega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt peab kriminaalkohus tegema süüdistusakti kohta otsuse oma siseveendumuse põhjal, kuigi prokurör, kes on kohtuistungil esitanud tõendid, mis võimaldavad selle kohtu hinnangul süüdistatavat selles süüdistusaktis nimetatud süütegudes süüdi mõista, palub pärast nende tõendite esitamist selle isiku seoses teatavate süüdistusaktis nimetatud tegudega õigeks mõista või mõista ta süüdi kergemas süüteos.

Allkirjad